

JAKÉ ZMĚNY MŮŽE PŘINÉST NOVELA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA Z ČERVENCE 2024?

Ministerstvo školství na konci července 2024 předložilo vládě k projednání návrh novely zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). V rámci návrhu novely zákona **naše organizace oceňuje zejména záměr systémové podpory provázejících učitelů**. Tato podpora představuje klíčový předpoklad pro naplnění cílů probíhající reformy přípravy učitelů, konkrétně zajištění kvality studijních praxí budoucích učitelů, a cílů Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Novela zákona jako celek má být účinná od 1. září 2025 s tím, že úpravy související s financováním škol budou účinné od 1. ledna 2026.

Mezi hlavní změny patří:

1. Ukotvení podpory kvality praxí a provázejících učitelů
2. Institucionalizace školních speciálních pedagogů a školních psychologů ve větších běžných ZŠ
3. Regulace růstu počtu hodin výuky nebo přímé pedagogické činnosti financované ze státního rozpočtu prostřednictvím fixace maximálního počtu hodin (PHmax) školy
4. Zavedení možnosti indexace škol, resp. zohlednění náročnosti poskytovaného vzdělávání v rámci financování
5. Zavedení sociálního pedagoga do zákona o pedagogických pracovnících (tzv. variantní řešení)
6. Rozšíření nároku na jazykovou přípravu pro občany ČR s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka
7. Úprava podmínek přijímání uchazečů ze zahraničí na SŠ
8. Stanovení spádových obvodů MŠ a ZŠ prostřednictvím elektronického zápisu
9. Zmocnění k vydání vyhlášky, která stanovuje podmínky organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání a zakotvení obecné podmínky o jejich podpoře
10. Zrušení podmínky věku nebo plné svéprávnosti žáků při činnostech v rámci praktického vyučování

Přehled všech 26 navrhovaných změn a jejich stručný popis naleznete v následujících odstavcích.

1. UKOTVENÍ PODPORY KVALITY PRAXÍ A PROVÁZEJÍCÍCH UČITELŮ

Plánované změny navazují na ukotvení pozice provázejícího učitele v novele zákona o pedagogických pracovnících schválené v červnu 2023 a **přinášejí provázejícím učitelům konkrétní parametry podpory. Navrhovaná podpora má mít zásadní vliv na kvalitu praxí budoucích učitelů** v souladu s probíhající reformou přípravy učitelů.

V současné době vykonávají žáci a studenti praxe pod vedením provázejících učitelů v rámci jejich výuky na MŠ, ZŠ, SŠ. Provázející učitelé, kteří praxe vedou, neprocházejí žádným vstupním vzděláváním, nemají žádnou systematickou podporu ze strany školy, ani instituce (typicky fakulty) připravující učitele, nejsou za svou důležitou roli adekvátně odměněni a pro přípravu a reflexi praxí nemají vyhrazený čas. Ty proto probíhají různorodě, obecně v nedostatečné kvalitě.

Navrhované změny mají vést k tomu, že **provázející učitelé budou vykonávat specializovanou činnost** spočívající v mentorské podpoře při praxi žáků a studentů oborů a studijních programů v oblasti učitelství v MŠ, ZŠ, SŠ (případně účastníků doplňujícího pedagogického studia). **Podmínkou je dohoda mezi institucí připravující učitele a školou, ve které bude praxe vykonávána.** Za výkon své specializované činnosti při splnění podmínek v plánované novele vyhlášky č. 317/2005 Sb., tj. ve stanoveném minimálním rozsahu 60 hodin za školní rok a při absolvování specializačního studia, bude provázející učitel **odměněn příplatkem dle § 133 zákoníku práce (ve výši 1000 až 2000 Kč měsíčně).** **Výdaje** na specializační příplatky pro provázející učitele a související administrativu **budou škole poukázány pomocí nového normativu.** Předpokládá se i novela nařízení vlády č. 75/2005 Sb., která stanoví snížený rozsah přímé ped. činnosti při výkonu této specializované činnosti ve větším rozsahu. Výkon role provázejícího učitele se tak bude odehrávat v rámci úvazku učitele na jeho škole jako součást jeho nepřímé pedagogické činnosti.

Účinnost změn týkajících se pedagogických praxí se navrhuje k 1. lednu 2026, jejich zavedení do systému je v první fázi realizováno formou **pokusného ověřování** od září 2023 do konce roku 2025. Ve školním roce 2023/2024 zahrnovalo zhruba 900 provázejících učitelů na 300 školách.

2. INSTITUCIONALIZACE ŠKOLNÍCH SPECIÁLNÍCH PEDAGOGŮ A ŠKOLNÍCH PSYCHOLOGŮ VE VĚTŠÍCH BĚŽNÝCH ZŠ

Navrhuje se **institucionalizace školních psychologů a školních speciálních pedagogů v běžných ZŠ se 180 a více žáky** (v průměru za tři předcházející roky), jejichž konkrétní podmínky stanoví příslušné nařízení vlády. **Školní psycholog a školní speciální pedagog se tak nově stanou v těchto školách standardní součástí pedagogického sboru a nebude možné je poskytnout formou podpůrného opatření.** Výpočet úvazku se předpokládá na základě průměrného počtu žáků v běžných třídách dle dat za poslední 3 roky a řediteli ZŠ se stanoví povinnost takového úvazku využít, je-li to vzhledem k vzdělávacím potřebám žáka nebo žáků nezbytné. Naopak **žákům vzdělávaným v menších běžných ZŠ bude nadále možné poskytovat podpůrná opatření školní psycholog/školní speciální pedagog** (v rozsahu úvazku 0,2 nebo 0,4 v závislosti na velikosti ZŠ).

Navržená právní úprava si klade za cíl umožnit co nejširšímu spektru žáků, kteří vykonávají povinnou školní docházku, využívat služeb školního psychologa/školního speciálního pedagoga („ŠP/ŠSP“) a zároveň z dlouhodobého hlediska zajistit profesní stabilitu těchto pozic, a vytvořit tak optimální personální podmínky pro realizaci inkluzivního vzdělávání. Dále je cílem komplexně zkvalitnit poskytování poradenských služeb, a to ze strany školských poradenských zařízení („ŠPZ“) i v rámci jednotlivých škol, a posílit metodické vedení škol běžného vzdělávacího proudu ze strany pedagogicko-psychologické poradny.

SOUVISEJÍCÍ DÍLČÍ ZMĚNY:

- a. **Definování typů školských poradenských zařízení a jimi poskytovaných služeb v zákoně**

Doplňují se typy ŠPZ, tedy pedagogicko-psychologická poradna („PPP“) a speciálně pedagogické centrum, a stanovují se služby, které zajišťují. Dosavadní legislativní úprava ukotvovala typy ŠPZ a jejich činnost pouze na úrovni prováděcího právního předpisu. **Výslovně na úrovni zákona se pro veřejné PPP stanoví povinnost metodického vedení MŠ, ZŠ a SŠ běžného vzdělávacího proudu.**

Spádový obvod pro účely metodického vedení škol ze strany PPP určí opatření obecné povahy („OOP“) vydané nově podle školského zákona.

- b. **Ukotvení povinnosti MŠ, ZŠ a SŠ zajistit činnosti školních poradenských služeb v zákoně**

Nově dochází ke **specifikaci poradenských služeb zajišťovaných školou na úrovni zákona.** Stanovuje se **povinnost pro ředitele MŠ, ZŠ a SŠ zajišťovat obecně vymezené poradenské služby a pro jejich poskytování zabezpečit personální kapacity.** Účelem poskytování poradenských služeb v MŠ, ZŠ a SŠ je zejména naplňování vzdělávacích možností dětí a žáků s potřebou podpory, a to i dětí a žáků nadaných. Poradenské služby poskytované ve školách budou dále specifikovány vyhláškou.

Stanoví se také **základní vymezení personálního zajištění poskytování poradenských služeb**. Na poskytování poradenských služeb v ZŠ a SŠ se podílejí zpravidla výchovný poradce a školní metodik prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli a dalšími pedagogickými pracovníky i ostatními zaměstnanci školy. Obecně může poradenské služby ve škole zajišťovat psycholog, speciální pedagog nebo jiný pedagogický pracovník. Složení pracovníků ve škole, kteří se podílejí na poskytování poradenských služeb, stanoví vnitřním předpisem ředitel školy po projednání v pedagogické radě.

Navíc se stanoví, že **v ZŠ běžného vzdělávacího proudu, které mají nárok na financování činnosti psychologa nebo speciálního pedagoga ze státního rozpočtu** na základě příslušného nařízení vlády, jakož i ve srovnatelných ZŠ běžného vzdělávacího proudu ostatních zřizovatelů, **zajišťuje poradenské služby vždy též psycholog nebo speciální pedagog**.

c. Finanční zajištění pozic školního psychologa a školního speciálního pedagoga v běžných větších ZŠ (PHPmax)

V souvislosti s přípravou nového systému financování těchto pozic v běžných ZŠ se 180 a více žáky bude nutné současně **v prováděcím právním předpisu podrobně specifikovat pro ZŠ zřizované územními samosprávnými celky nebo dobrovolným svazkem obcí maximální počet hodin přímé pedagogické činnosti („PPČ“) financovaný ze státního rozpočtu („PHPmax“), a to v závislosti na jejich struktuře. PHPmax bude na školu nastaven na základě průměrného počtu žáků ZŠ za předcházející tři roky**. Do celkového počtu nebudou započítáni žáci ZŠ, kteří se výuky ve třídě ve skutečnosti neúčastní, neboť se vzdělávají v zahraničí, v zahraniční škole v ČR nebo mají individuální vzdělávání.

K zajištění financování poskytování podpůrných pedagogických pozic ve školách neveřejných zřizovatelů je připravena novela zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

d. Nastavení spádovosti pedagogicko-psychologických poraden za účelem metodického vedení škol

Opatřením obecné povahy budou stanoveny spádové obvody veřejným PPP ve vztahu k běžným MŠ, ZŠ a SŠ, a to za účelem jejich metodického vedení. Cílem je větší provázanosti poradenského systému a zabezpečení podpory pracovníků ve školách. MŠMT určí spádové obvody tak, aby všechny tyto školy byly přiřazeny ke konkrétním PPP veřejných zřizovatelů na území jednotlivých krajů, v odůvodněných případech zahrne MŠMT do spádového obvodu PPP i školu z území jiného kraje. **Spádový obvod bude nastaven na sídlo PPP, nikoliv na jednotlivá pracoviště. Při stanovování spádových obvodů se zohlední územní blízkost, kapacitní, personální a materiální možnosti PPP**. MŠMT po projednání s krajským úřadem do 30. dubna připraví návrh OOP, proti němuž budou moci zřizovatelé a PPP podat námitky. Následně bude do 30. června vydáno OOP s účinností od 1. září, které uvede výčet škol, kterým daná PPP bude zajišťovat metodickou podporu.

- e. Ukotvení povinnosti krajů zajistit podmínky pro poskytování poradenských služeb školskými poradenskými zařízeními a s tím související zmocnění ke zřízení a zrušení školských poradenských zařízení
- f. Zrušení podpůrného opatření spočívajícího ve využití dalšího pedagogického pracovníka

Ruší se možnost využití podpůrného opatření další pedagogický pracovník ve všech školách. Tato změna po přechodném období reaguje na reformu financování regionálního školství od 1. ledna 2020 prostřednictvím maximálního týdenního počtu hodin vyučování, který umožňuje využívat tandemovou výuku nebo dělení hodin. Přechodné období umožnilo ve školách využívat jak financování prostřednictvím maximálního týdenního počtu hodin, tak poskytování podpůrného opatření další pedagogický pracovník. Po uplynutí více než čtyř let od reformy financování MŠMT předpokládá schopnost ředitelů škol organizačně zajistit podmínky ve školách tak, aby mohlo dojít ke zrušení podpůrného opatření další pedagogický pracovník. Podpůrná opatření poskytovaná na základě doporučení vydaných přede dnem nabytí účinnosti novely školského zákona se řídí podle dosavadních právních předpisů.

g. Doplnění cest k získání odborné kvalifikace speciálního pedagoga

Navrhuje se **doplnění další cesty k získání odborné kvalifikace speciálního pedagoga** v rámci novely zákona o pedagogických pracovnících, a to pro absolventy vysokoškolských magisterských studijních programů zaměřených na pedagogiku předškolního věku nebo na přípravu učitelů ZŠ nebo na přípravu učitelů všeobecně- vzdělávacích předmětů SŠ nebo na přípravu vychovatelů nebo studijního oboru pedagogika, kteří zároveň již absolvovali bakalářský studijní program zaměřený na speciální pedagogiku nebo studium k rozšíření odborné kvalifikace pro získání způsobilosti vykonávat speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (studium v programu celoživotního vzdělávání realizovaného VŠ). **Tito absolventi získají odbornou kvalifikaci speciálního pedagoga novým studiem k rozšíření odborné kvalifikace pro získání odborné způsobilosti provádět speciálněpedagogické poradenství v navrhovaném rozsahu 150 hodin.** Jde o jedno z opatření, jejichž cílem je snížit nedostatek speciálních pedagogů a zajistit odborné kapacity pro činnost ŠP a ŠSP.

h. Prodloužení doby akreditace vzdělávacího programu DVPP ze současných 3 let na 6 let

V rámci novely zákona o pedagogických pracovnících dochází k **prodloužení doby akreditace u vzdělávacích programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na dobu 6 let.** Návrh je předkládán v návaznosti na novelu zákona o pedagogických pracovnících účinnou k 1. 9. 2023. Touto novelou došlo k výraznému omezení vzdělávacích programů DVPP. MŠMT nadále akredituje pouze vzdělávací programy, které vedou k získání odborné kvalifikace nebo specializace ve školství. Tyto programy jsou zpravidla většího rozsahu (250, 300 až 350 hodin, standardně 4, v některých případech až 6 semestrů) a **s ohledem na požadavek nutné realizace včetně ukončení příslušného programu**

v době udělené akreditace je současná délka 3 let nedostatečná. Nově stanovená doba 6 let je zvolena v souladu s udělenou akreditací vzdělávací institucí. U delších programů současně umožňuje opakovanou realizaci jednotlivých kurzů a dává účastníkům prostor pro jejich ukončení v rámci příslušné doby (např. i při přerušení studia). Znamená nižší administrativní zátěž jak pro MŠMT, tak pro vzdělávací instituce.

- i. **Vyloučení možnosti zajišťovat výchovu a vzdělávání po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu nekvalifikovaným pedagogickým pracovníkem, pokud nemohou být tyto činnosti zajištěny psychologem**

V rámci novely zákona o pedagogických pracovnících dochází k ukotvení **omezení možnosti využití výjimky zajišťovat výchovu a vzdělávání po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu pedagogickým pracovníkem, který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, pokud prokazatelně nelze tyto činnosti zajistit pedagogickým pracovníkem s odbornou kvalifikací, v případě výkonu činnosti psychologa.** Tato úprava odpovídá dlouhodobému stanovisku MŠMT.

3. REGULACE RŮSTU POČTU HODIN VÝUKY NEBO PŘÍMÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI FINANCOVANÉ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU PROSTŘEDNICTVÍM FIXACE MAXIMÁLNÍHO POČTU HODIN (PH_{max}) ŠKOLY

Hlavním principem je **vytvoření zmocnění ve školském zákoně, které umožní pružně reagovat skrze nařízení vlády na případné nedůvodné nárůsty počtu vyučovaných hodin školy (PH školy) prostřednictvím fixace nebo úpravy počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu daným školám. Vláda (potažmo MŠMT) tak získá nástroj, kdy může ad hoc regulovat** situace, kdy dochází k nedůvodnému zvyšování PH školy oproti předchozímu školnímu roku i v případech, kdy v novém školním roce nedošlo u dané školy k růstu výkonů (tedy i v případech stejného nebo nižšího počtu žáků než v roce předchozím).

Nařízení vlády by pro příslušný kalendářní rok nebo kalendářní roky umožnilo stanovit počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu v dané škole ve stejné výši jako při rozpisu finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na činnost těchto škol na předcházející kalendářní rok. Vláda však bude mít možnost v takovém nařízení stanovit podmínky, za jakých lze takto stanovený počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu snížit nebo zvýšit, a to až do maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu stanoveného nařízením vlády.

Vláda díky zmocnění bude moci v obdobích, kdy bude potřeba činit mimořádná úsporná opatření, zajistit, že v následujícím školním roce se nezvýší nároky na státní rozpočet. Uvedené druhy škol veřejných zřizovatelů si nebudou moci v důsledku regulace v přijatém nařízení vlády navýšit počet hodin výuky, ledaže by se vešly do podmínek pro případné umožnění nárůstu. Důvodem pro zvýšení stávajícího počtu hodin výuky může být např. u ZŠ situace, kdy počet žáků meziročně narostl a průměrný počet žáků na třídu pro nový školní rok překoná hranici pásma, které odpovídalo průměrnému počtu žáků v předchozím školním roce.

V souvislosti se zaváděnou institucionalizací ŠP a ŠSP **bude obdobně možné regulovat růst počtu hodin přímé pedagogické činnosti psychologů nebo speciálních pedagogů.**

4. ZAVEDENÍ MOŽNOSTI INDEXACE ŠKOL, RESP. ZOHLEDNĚNÍ NÁROČNOSTI POSKYTOVANÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V RÁMCI FINANCOVÁNÍ

Navrhuje se stanovit **možnost pro vládu a MŠMT diferencovat objem stanovených finančních prostředků pro MŠ, ZŠ, SŠ a konzervatoře v závislosti na náročnosti poskytování vzdělávání.** Tato úprava má přispět ke **snížování nerovností** mezi školami způsobenými nerovným složením žáků se sociálním a ekonomickým znevýhodněním. Předpokládá snížení počtu opakovaných ročníků a vyšší míru dokončení základního a středního vzdělání. Na školách ohrožených sociálním znevýhodněním také udržení nebo zvýšení počtu kvalifikovaných pedagogických pracovníků. **Nová úprava zajistí možnost diferencovat:**

- prostřednictvím úpravy normativů **stanovení objemu finančních prostředků na netarifní (nenárokové) složky platu pedagogických pracovníků** (osobních příplatků, odměn a cílových odměn, jakož i povinných odvodů) – cílem je zvýšit indexovaným školám prostředky státního rozpočtu na platy ped. pracovníků o 10 % oproti neindexovaným školám
- úpravou normativů ONIV **stanovení objemu finančních prostředků na ostatní neinvestiční výdaje školy** (př. doprava na školní akce, plavání, DVPP nebo výdaje na školní pomůcky) – zvýšené financování by mělo jít za každým sociálně znevýhodněným žákem, nikoliv pouze na školy s jejich vyšším zastoupením
- **stanovení výše nově zavedeného PHPmax (prostředky na podpůrné pozice školního psychologa a speciálního pedagoga)** tak, aby byly prostředky školám navýšeny podle velikosti a míry sociálního znevýhodnění
- skrze novelizaci příslušných prováděcích právních předpisů **maximální počet odučených hodin výuky, který je hrazený ze státního rozpočtu, a maximální počet hodin PPČ v případě MŠ** – cílem je udržení úrovně PHmax před jeho krácením pro indexované školy
 - možnost tohoto opatření je součástí tzv. „maximální varianty“ s vyšší náročností na st. rozpočet, v případě zvolení preferované tzv. „minimální varianty“ se s touto možností nepočítá

Tato opatření by měla znevýhodněným školám umožnit mít příznivější poměr počtu žáků na učitele, dělit třídy, provozovat více tandemové výuky, lépe ohodnotit pedagogické pracovníky, použít více finančních prostředků například na DVPP a práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a využít vyšší úvazek podpůrných pozic psychologa a speciálního pedagoga.

Nastavení indexu sociálního znevýhodnění se finalizuje a promítne se do prováděcích právních předpisů.

5. ZAVEDENÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA DO ZÁKONA O PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍCÍCH (tzv. variantní řešení)

Navrhuje se ukotvení pozice sociálního pedagoga v zákoně o pedagogických pracovnících - jeho zařazení do výčtu pedagogických profesí a stanovení potřebné kvalifikace. Opatření má přispět k řešení rozdílů ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění, stejně jako předčasných odchodů ze vzdělávání. V tomto ohledu je pozice sociálního pedagoga vnímána jako jedna z neefektivnějších intervencí. Legislativní ukotvení má přinést vyšší kvalitu práce této pozice a také zlepšit její přípravu. MŠMT se stane uznávacím orgánem podle zákona o VŠ, a bude tak moci garantovat soulad pregraduální přípravy sociálních pedagogů s potřebami škol a zajistit srovnatelnou úroveň jejich přípravy. Transparentnost pozice a její systémové vymezenílepší její postavení v rámci pedagogického sboru a také umožní lepší mezioborovou spolupráci, zejména mezi školami a sociálními službami. V terénu se pozice již dlouhodobě etabluje, ale zatím je hrazena pouze v rámci projektů či na náklady zřizovatele, což způsobuje nestálost a neatraktivitu pozice.

Návrh stanoví potřebnou kvalifikaci sociálního pedagoga následovně:

- a. Mgr. studium sociální pedagogiky
- b. Mgr. studium sociální práce + kvalifikační studium sociální pedagogiky
- c. Mgr. studium učitelské přípravy + doplňkové studium sociální pedagogiky

Úprava sociálního pedagoga se předkládá jako varianta pro rozhodnutí vlády. Jednou variantou je přijetí ostatních navrhovaných změn zákona o pedagogických pracovnících bez ukotvení pozice sociálního pedagoga, druhou je jejich přijetí včetně sociálního pedagoga.

6. ROZŠÍŘENÍ NÁROKU NA JAZYKOVOU PŘÍPRAVU PRO OBČANY ČR S NEDOSTATEČNOU ZNALOSTÍ VYUČOVACÍHO JAZYKA

Nově se navrhuje, aby kromě žáků-cizinců měli nárok na bezplatnou jazykovou přípravu k začlenění do základního vzdělávání také čeští občané, kteří mají prokazatelné obdobné integrační potřeby jako cizinci - jedná se především o rodiny s migrační minulostí nebo smíšené rodiny (jeden z rodičů je cizinec) s pobytem na území ČR. Jde o preventivní krok ke zmírnění jejich školní neúspěšnosti, zlepšení wellbeingu žáků i celých třídních kolektivů, a tím k vytvoření rovných podmínek ke vzdělávání a maximální rozvoj jejich potenciálu. **Žáci s českým státním občanstvím s potřebou podpory v ČJ nebudou po navržené novelizaci už čerpat podporu z podpůrných opatření, ale v rámci systémové jazykové podpory žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.** Obdobnou úpravu spočívající v rozšíření cílové skupiny MŠMT předpokládá i u MŠ a SŠ. Je totiž žádoucí poskytovat těmto žákům podporu bez nutnosti vyšetření v ŠPZ, na základě posouzení přímo ve škole, nárokovým začleněním do skupin pro jazykovou přípravu cizinců podle vyhlášky č. 48/2005 Sb. Jsou také připraveny novelizace, které v souvislosti s prodloužením jazykové přípravy upraví nárok na jazykovou přípravu na max. 24 měsíců po zahájení plnění povinné školní docházky v ČR (z původních max. 12 měsíců) a zároveň navýší maximální rozsah jazykové přípravy z 100-200 hod. až na 400 hod. K určení, mají-li tito žáci na podporu nárok, bude sloužit v prvním kroku zvláštní metodika, případně v druhém kroku vstupní orientační test.

7. ÚPRAVA PODMÍNEK PŘIJÍMÁNÍ UCHAZEČŮ ZE ZAHRANIČÍ NA SŠ

Úprava rozšiřuje okruh uchazečů, kteří se vzdělávali v zahraničí, na něž se bude vztahovat úprava přijímacího řízení ke vzdělávání na SŠ. **Nárok na úpravu podmínek přijímacího řízení spočívající v prominutí přijímací zkoušky z českého jazyka (jednotné i školní) by měli mít uchazeči, kteří se v zahraničí vzdělávali alespoň 2 školní roky v předcházejících 3 letech před školním rokem, ve kterém podávají přihlášku, nebo jeden školní rok z předcházejících 3 let v případě, že se uchazeči vzdělávají ve škole mimo území ČR i ve školním roce, ve kterém podávají přihlášku.**

Navrhovaná změna je příznivější pro osoby, které se sice převážnou část plnění povinné školní docházky („PŠD“) vzdělávaly ve škole nezařazené ve školském rejstříku a v jiném jazyce než českém, ale např. teprve v předposledním nebo posledním roce plnění PŠD nastoupily do české školy. Jejich znalost češtiny je značně omezena a nemožnost prominutí přijímací zkoušky z ČJ podle stávajícího znění ustanovení je vnímána jako diskriminační. Aktuálně je totiž stanoveno, že na prominutí přijímací zkoušky z ČJ mají nárok osoby, které získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území ČR, pokud si o to požádají – znalost ČJ se v těchto případech ověřuje rozhovorem. Současná úprava vede tedy k situacím, kdy žáci, kteří v ČR studují například jen druhé pololetí 9. ročníku, na tuto možnost již nedosáhnou. Nově tedy nárok na prominutí zkoušky budou mít například uchazeči, kteří se v zahraničí vzdělávali od 6. do 7. ročníku a v českém jazyce potom v 8. a 9. ročníku.

Zároveň se snahou o snížení administrace se v prováděcím právním předpisu automaticky stanoví u těchto uchazečů nárok u přijímací zkoušky (jednotné i případně školní) na navýšení času o 25 % a poskytnutí překladového slovníku. Toto podpůrné opatření bude poskytnuto bez nutnosti doporučení ŠPZ.

8. STANOVENÍ SPÁDOVÝCH OBVODŮ MŠ A ZŠ PROSTŘEDNICTVÍM ELEKTRONICKÉHO ZÁPISU

Návrh nově vytváří **spádové obvody MŠ a ZŠ pro plnění povinné školní docházky prostřednictvím elektronického zápisu v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí („RÚIAN“), který provozuje Český úřad zeměměřičský a katastrální („ČÚZK“)**. Obce jsou nyní povinny stanovovat spádové obvody škol prostřednictvím vydávání obecně závazných vyhlášek. Jde o administrativně složitý postup, který dále způsobuje absenci aktuálních údajů a vysoké náklady spojené s jejich (tzv. „ručním“) zpracováním. Současná úprava neumožňuje efektivní práci s daty o spádových obvodech a vytváří vysokou administrativní zátěž na straně obcí. Změna má tedy významně přispět k digitalizaci agend a snížení administrativy na straně obcí. Zároveň má toto opatření znamenat zásadní podporu pro řízení vzdělávací soustavy v kontextu snižování nerovností ve vzdělávání, neboť bude možné jednoduše sledovat vymezení spádových obvodů v příslušných územích, aniž by bylo třeba ručně vyhledávat vyhlášky a případně jejich aktualizace.

9. ZMOCNĚNÍ K VYDÁNÍ VYHLÁŠKY, KTERÁ STANOVUJE PODMÍNKY ORGANIZACE A FINANCOVÁNÍ SOUTĚŽÍ A PŘEHLÍDEK V ZÁJMOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ A ZAKOTVENÍ OBECNÉ PODMÍNKY O JEJICH PODPOŘE

Navrhuje se zrušení zmocnění k vydání vyhlášky a zrušení samotné vyhlášky č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání. Vkládá se zmínka o podpoře soutěží a přehlídek v obecné rovině. Soutěže a přehlídky jsou z důvodu různorodosti a množství **organizovány mnoha organizátory, přičemž na mnohé se tato vyhláška č. 55/2005 Sb. nevztahuje. Jejich množství a různorodost také neumožňují určit jednotné podmínky jejich organizace a financování.** Tato vyhláška se proto v praxi neosvědčila, pro organizátory soutěží a přehlídek mimo zájmové vzdělávání je matoucí a v posledních letech nebyla pro svou neaktuálnost využívána ani v zájmovém vzdělávání. Veškeré podmínky spojené s organizací a financováním soutěží a přehlídek, které jsou ve vyhlášce uvedeny, lze řešit dotační výzvou, která umožňuje flexibilněji reagovat na případné změny podmínek při organizaci a financování soutěží a přehlídek. Cílem navrhované úpravy je sjednocení podmínek organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání i mimo zájmové vzdělávání, které budou respektovat aktuální podmínky organizace a financování soutěží a přehlídek.

10. ZRUŠENÍ PODMÍNKY VĚKU NEBO PLNÉ SVÉPRÁVNOSTI ŽÁKŮ PŘI ČINNOSTECH V RÁMCI PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ

Záměrem je **umožnit žákům v dostatečném rozsahu práci s řetězovou pilou a práci na elektrickém zařízení v rámci praktického vyučování pod přímým dohledem.** Na nezletilé žáky SŠ se totiž při praktickém vyučování vztahují právní předpisy v oblasti bezpečnosti práce, které váží řadu činností na zletilost a do budoucna lze očekávat jejich zpřísnování. V důsledku nové úpravy budou vytvořeny podmínky pro to, aby bylo žákům umožněno osvojení všech potřebných kompetencí stanovených příslušným rámcovým vzdělávacím programem. To je činěno **zrušením podmínky věku nebo plné svéprávnosti žáků při činnostech v rámci praktického vyučování za splnění podmínek stanovených zákonem,** tj. za předpokladu, že škola zajistí, že je činnost vykonávána pod přímým dohledem odborně způsobilé osoby. Díky tomu budou absolventi dotčených oborů vzdělání plně uplatnitelní na trhu práce.

11. ZMĚNY TÝKAJÍCÍ SE MATURITNÍ ZKOUŠKY

- a. **Rozšiřuje se okruh žáků, kteří se vzdělávali ve škole mimo území ČR, s nárokem na úpravu podmínek a způsobu konání maturitní zkoušky ze zkušebního předmětu český jazyk a literatura. Nárok se bude týkat těch, kteří se ve škole mimo území ČR vzdělávali 2 roky (podle stávající úpravy 4 roky) z předchozích osmi let** (nově včetně školního roku, ve které konají maturitní zkoušku).

- b. Dále se doplňuje, že **jako zkušební předmět společné části maturitní zkoušky v případě cizího jazyka si může žák zvolit pouze takový cizí jazyk, z nabídky stanovené prováděcím právním předpisem, který je vyučován „podle školního vzdělávacího programu“** ve škole, jíž je žákem. Podle stávající právní úpravy bylo možné konat zkoušku z cizího jazyka, který byl vyučován ve škole (dle jakéhokoliv rámcového i školního vzdělávacího programu). Poté, co byly písemná práce a ústní zkouška přesunuty do profilové části, je nutné provést tuto úpravu, neboť profilace maturitní zkoušky s sebou nese nutnost vazby na odborná témata a slovní zásobu daného oboru.
- c. Zkouška matematika rozšiřující byla poprvé do modelu maturitní zkoušky zapojena novelou školského zákona č. 284/2020 Sb. V rámci této novely však nesplňovala podmínku pro zveřejnění katalogu požadavků k této zkoušce 48 měsíců před konáním zkoušky. Situace byla řešena přechodným ustanovením. **Nově však již bude katalog požadavků i pro zkoušku matematika rozšiřující zveřejněn více jak 48 měsíců před konáním zkoušky.**

12. ZMĚNY V OBLASTI VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

- a. Nově **se umožňuje přijímání k vyššímu odbornému vzdělávání mimo rámec příslušného kola přijímacího řízení a zařazení uchazeče do probíhajícího prvního ročníku. Toto opatření se vztahuje na uchazeče, který je studentem bakalářského studijního programu nebo magisterského studijního programu nenavazujícího na bakalářský studijní program nebo který v době daného probíhajícího prvního ročníku studium takového programu ukončil jinak než řádně.** Zůstává přitom zachováno, že je i nadále v kompetenci ředitele školy, zda výše uvedeného uchazeče o studium do prvního ročníku přijme. V rámci přijímacího řízení ředitel školy i nadále bude posuzovat doklady uchazeče o předchozím vzdělávání, včetně vysokoškolského vzdělávání a může stanovit jako podmínku přijetí i vykonání zkoušky. V tom případě určí její obsah, termín, formu a kritéria hodnocení v souladu s akreditovaným vzdělávacím programem příslušného oboru vzdělání.
- b. **Zároveň se zakotvuje možnost uznání zkoušek absolutoria z VOŠ na VOŠ jiné. Opatření mají zvýšit propustnost vysokého a vyššího odborného školství, ale i vzájemně studia jednotlivých VOŠ.**
- c. **Dochází také ke snížení počtu členů zkušební komise absolutoria na šest (ze současných osmi).** Členy komise již nebudou vedoucí absolventské práce a oponent absolventské práce, jejichž účast při konání obhajoby se mnohdy ukázala, s ohledem na odevzdávané posudky s vlastním hodnocením před konáním vlastní obhajoby, jako nadbytečná. Pro případy, kdy je účast v komisi vedoucího absolventské práce a oponenta práce potřebná, nebo o ni projeví zájem, může ředitel školy rozhodnout o jejich účasti a jmenovat je za další členy zkušební komise.
- d. **Řediteli školy se nově ukládá povinnost jmenovat vedoucího absolventské práce a oponenta, kteří zpracují posudky k absolventské práci, jejichž součástí je návrh jejího hodnocení.**

- e. Jasně se také stanoví, že výkaz o studiu na VOŠ může být veden v listinné nebo v elektronické podobě.

13. POVINNOST ZVEŘEJŇOVAT ZPŮSOBEM UMOŽŇUJÍCÍM DÁLKOVÝ PŘÍSTUP

Nově návrh stanovuje:

- povinnost ředitele školy nebo školského zařízení **zveřejnit školní vzdělávací program způsobem umožňujícím dálkový přístup** (nejen na přístupném místě ve škole nebo školském zařízení)
- povinnost ředitele VOŠ **zveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup seznam akreditovaných vzdělávacích programů**, včetně profilu absolventa, formy a délky vzdělávání (nejen na přístupném místě ve škole)
- povinnost ředitele školy (ZŠ, SŠ, VOŠ) **zveřejňovat výroční zprávu vždy způsobem umožňujícím dálkový přístup** (nejen na přístupném místě ve škole)
- povinnost ředitele zveřejnit **školní řád nebo vnitřní řád způsobem umožňujícím dálkový přístup** (nejen na přístupném místě ve škole)
- povinnost ředitele **zveřejňovat informace k zápisu do ZŠ způsobem umožňujícím dálkový přístup** (nejen způsobem v místě obvyklým)
- povinnost ředitele VOŠ **zveřejňovat informace k přijímacímu řízení také způsobem umožňujícím dálkový přístup** (nejen na přístupném místě ve škole)

14. ZMĚNY V OBLASTI VÝCHOVNÝCH OPATŘENÍ

Nově se stanovuje možnost, aby výchovná opatření (pochvaly, ocenění, kázeňská opatření) mohli udělovat i jiní pedagogičtí pracovníci než pouze ředitel nebo třídní učitel. Dále dochází k úpravě, která stanoví, že ředitel školy zahájí řízení, nikoliv rozhodne (jako doposud), o podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka či studenta do dvou měsíců ode dne, kdy se o provinění žáka nebo studenta dozvěděl. Nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy se žák nebo student provinění dopustil, s výjimkou případu, kdy je provinění klasifikováno jako trestný čin.

15. ZMĚNY V OBLASTI ODKLADU POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Ruší se povinnost ZŠ informovat zákonného zástupce o možnosti odkladu povinné školní docházky z důvodu zastaralosti úpravy. Nyní má zákonný zástupce žádat o odklad v době zápisu, a tedy informování ve stejné době již neplní svůj účel. Nadto se dítě (ani zákonný zástupce) nemusí k zápisu do ZŠ osobně dostavit. O možnosti odkladu typicky průběžně informuje zákonného zástupce MŠ. Pro zákonného zástupce nicméně jde o důležitou informaci, u které je podstatné, aby se jí včas dozvěděli. Z toho důvodu **se nově stanovuje, že o odkladu povinné školní docházky informuje ředitel MŠ. K tomu se stanoví lhůta do konce prvního pololetí školního roku před nástupem dítěte k povinné školní docházce.**

Dále se doplňuje povinnost ředitele školy, která není spádovou školou dítěte, oznámit vydání rozhodnutí o odkladu povinné školní docházky bez zbytečného odkladu řediteli

spádové školy. Ředitel spádové ZŠ dostává od zřizovatele seznam dětí s místem trvalého pobytu v obci. Pokud dítě žádá o udělení odkladu v jiné než spádové škole, ředitel spádové školy se o tomto nedozví (na rozdíl od zapsání dítěte, které se oznamuje řediteli spádové školy). Doplňované ustanovení má zamezit zbytečnému vyhledávání nepřihlášených dětí a zjišťování důvodů.

16. ZAVEDENÍ SAMOSTATNÉHO REPUBLIKOVÉHO NORMATIVU PRO ZAŘÍZENÍ ŠKOLNÍHO STRAVOVÁNÍ

V současné době jsou prostředky na činnost zařízení školního stravování zřizovaného krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí alokovány do rozpočtu na jednotlivé kraje prostřednictvím normativu na základě počtu dětí, žáků a studentů, kteří se vzdělávají ve školách zřizovaných krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Podíl dětí, žáků a studentů stravovaných v zařízení školního stravování na celkovém počtu dětí, žáků a studentů, kteří se vzdělávají ve školách, je ale velmi krajově rozdílný (a to v rozmezí 63 % až 94 %).

Podle § 161a školského zákona nyní MŠMT vyhláší republikové normativy pro tato školská zařízení, jejichž rozložení je v rámci ČR nerovnoměrné. **S ohledem na výše uvedené se nově navrhuje podle § 161a školského zákona vyhlášovat samostatný republikový normativ pro zařízení školního stravování, což zajistí lepší cílení finančních prostředků.**

17. ZŘIZOVÁNÍ MŠ A ŠKOLNÍCH JÍDELEN TAKÉ JAKO ORGANIZAČNÍCH SLOŽEK STÁTU

Navrhuje se, aby **MŠ a školní jídelny** (stejně jako lesní MŠ a výdejny lesní MŠ) **mohly zřizovat jiná ministerstva nejen jako státní příspěvkové organizace, ale rovněž jako organizační složky státu.** Důvodem je skutečnost, že zřízení státní příspěvkové organizace je z personálního a logistického hlediska vysoce neefektivní. Naopak efektivnější je zřízení ve formě organizační složky státu, s čímž již některá jiná ministerstva mají zkušenosti. S touto změnou souvisí změny v bodě 24. tohoto shrnutí.

18. MOŽNOST ZŘIZOVAT FIREMNÍ TŘÍDY V RÁMCI „BĚŽNÝCH PRACOVÍŠŤ“

Navrhuje se **umožnit zřizovat i firemní třídy v rámci „běžných“ pracovišť, aniž by se muselo vždy nutně jednat o odloučené pracoviště.** Pod pojmem třídy bude zahrnuto i odloučené pracoviště (které se ze tříd skládá).

19. UKONČENÍ INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ I PO 1. POLOLETÍ

Navrhuje se, že **ředitel školy ukončí individuální vzdělávání i v případě, že žák neprospěl v 1. pololetí**. Pokud se žákovi v individuálním vzdělávání nedaří, není důvod čekat až na konec 2. pololetí.

20. ROZŠÍŘENÍ ODBORNÉ KVALIFIKACE UČITELE UMĚLECKÝCH ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ

Nově se v rámci zákona o pedagogických pracovnících umožňuje získat odbornou kvalifikaci učitele uměleckých odborných předmětů v ZUŠ, SŠ a konzervatoři taktéž **absolventům bakalářských studijních programů, které jsou umělecko-pedagogicky zaměřeny**.

21. ZMĚNY VE VĚCÍCH ŠKOLSKÉHO REJSTŘÍKU

- a. Staví se najisto, že **účastníkem řízení ve věcech rejstříku škol a školských zařízení je vždy daná právnická osoba** (nejde-li o příspěvkovou organizaci ani školskou právnickou osobu). **Jde-li o příspěvkovou organizaci nebo školskou právnickou osobu, je účastníkem řízení jak daná právnická osoba, tak zároveň i její zřizovatel**. Uvedené platí jak v řízeních na žádost, tak i v řízeních z moci úřední. Jde o taxativní výčet.
- b. Stanoví se, že **pokud právnická osoba**, která bude vykonávat činnost školy nebo školského zařízení, **dosud nevznikla, je žadatelem její zřizovatel, zakladatel nebo jiná osoba, která je v souladu s právními předpisy oprávněna jednat za právnickou osobu do jejího vzniku**.
- c. **Vypouští se povinnost uložená příslušným orgánům ochrany veřejného zdraví v souvislosti s žádostí školy nebo školského zařízení o vydání stanoviska jako podmínky pro zápis do rejstříku škol a školských zařízení**. Změna se činí v návaznosti na novou hygienickou vyhlášku, která již neupravuje stavebně-technické požadavky a orgány ochrany veřejného zdraví již nejsou dotčeny k posuzování prostor v souladu s ustanovením § 147 odst. 1 písm. h) školského zákona. Stavebně-technické požadavky nově upravuje vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj o požadavcích na výstavbu.
- d. **Návrh novely doplňuje ustanovení týkající se údajů a dokladů, které jsou obsahem žádosti o zápis školy nebo školského zařízení do rejstříku, a to o pravidlo, že doklad osvědčující zřízení nebo založení právnické osoby** (typicky zakladatelské právní jednání), která bude vykonávat činnost školy nebo školského zařízení, **se dokládá pouze v případě, pokud právnická osoba dosud nevznikla** (typicky nebyla zapsána do veřejného rejstříku). Pokud již právnická osoba vznikla, není opodstatněné dokládat její založení.
- e. V návaznosti na změnu v bodě 17. se doplňuje **nové ustanovení, které výslovně upravuje údaje dokládané při zápisu organizační složky státu do rejstříku a vedené o ní**. Organizační složka státu není právnická osoba, a proto zápis údajů podle § 144 odst. 1 se na ni vztahuje obdobně. Stejně tak se budou obdobně přikládat k žádosti o zápis údaje a doklady podle § 147 odst. 1.

22. ZRUŠENÍ ZMOCNĚNÍ MINISTERSTVA KE STANOVENÍ MINIMÁLNÍHO PERSONÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ K ZAJIŠTĚNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A ŠKOLSKÝCH SLUŽEB

Zmocnění ke stanovení minimálního personálního zabezpečení k zajištění vzdělávání a školských služeb pro určení výše příslušných krajských normativů se ruší z důvodu **nadbytečnosti**, jelikož se v praxi neosvědčilo a ani do budoucna se praktická využitelnost nepředpokládá. Zaměstnanost ve školách a školských zařízeních a financování jednotlivých pozic ze státního rozpočtu jsou dostatečně regulovány ostatními právními nástroji.

23. OBECNĚJŠÍ VYMEZENÍ ORGANIZACE PLNÍCÍ ÚKOLY V OBLASTI PŘIJÍMÁNÍ, UKONČOVÁNÍ A OVĚŘOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Výlučné uvedení jen jedné konkrétní státní příspěvkové organizace (CERMAT), která je přímo zřízená za účelem zajištění konání jednotných přijímacích zkoušek a didaktických testů společné části maturitní zkoušky, **je nahrazováno obecnějším vymezením pověřené státní příspěvkové organizace**, která bude plnit úkoly v oblasti přijímání, ukončování a ověřování výsledků vzdělávání.

24. ÚPRAVA USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍCH SE DALŠÍCH MINISTERSTEV

V souvislosti se změnou v bodě 17. tohoto shrnutí dochází k úpravám ustanovení týkajících se Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zahraničních věcí. V odstavci 8 příslušného ustanovení §172 se stanovené výjimky nevztahují na MŠ zřízené jako organizační složky. Proto se **výslovně upřesňuje, že tyto výjimky se vztahují pouze na školy zřízené podle odstavců 1 až 3, tj. školy vojenské, policejní, pro požární ochranu a vězeňství. Dále se doplňuje chybějící upřesnění, že jde pouze o ta školská zařízení, která slouží těmto školám, obdobně jako v odstavcích 1 a 3. Ve větě poslední odst. 8 se doplňují chybějící školská zařízení.** Změna v bodě 17. se promítá také v § 35 zákona o pedagogických pracovnících tak, že na MŠ, přestože mohou být nově být zřizovány dalšími ministerstvy, se z hlediska poměru pedagogických pracovníků vztahuje zákoník práce a zákon o pedagogických pracovnících (např. požadavky na kvalifikaci ředitele), nikoliv zvláštní ustanovení § 35.

25. ZMĚNY V OBSAHU INSPEKČNÍ ZPRÁVY

Inspekční zpráva České školní inspekce má nově obsahovat pouze jména prizvaných osob, nikoliv jejich podpisy. Sjednocuje se tak úprava s kontrolním řádem. Zároveň se **ruší povinnost ředitele školy nebo školského zařízení potvrdit projednání a převzetí inspekční zprávy svým podpisem**, a to z důvodu současného zasílání inspekční zprávy do datové schránky, díky které je okamžik doručení zřejmý.

26. ÚPRAVA REGULACE POMĚRU PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ MŠ ZŘÍZENÝCH MINISTERSTVY VNITRA, OBRANY A SPRAVEDLNOSTI

V důsledku změn školského zákona mohou nově Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany a Ministerstvo spravedlnosti zřizovat i MŠ. **Navrhuje se proto, aby se poměr pedagogických pracovníků MŠ řídil zákoníkem práce a aby se na ně v plném rozsahu vztahoval zákon o pedagogických pracovnících**, a to včetně například požadavků na kvalifikaci ředitele školy.

Autorka publikace: JUDr. Anna Francová

Název publikace: Jaké změny může přinést novela školského zákona z července 2024?

Zdroj: Předkládací zpráva, důvodová zpráva a závěrečná zpráva RIA MŠMT k této novele, dostupné v elektronické knihovně VeKLEP (ODok) Úřadu vlády ČR

Vydal v srpnu 2024 Učitel naživo, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, z. ú., Praha

